

MAKROEKONOMIKA

Daňový systém ČR

System sociálního zabezpečení

Co je to daň a jaký smysl má pro ekonomiku

- Teorie veřejných statků
- Teorie selhání trhu

Daň

- povinná, zákonem stanovená platba,
- neúčelová platba,
- neekvivalentní platba,
- pravidelně (či nepravidelně) se opakující platba,
- nenávratná platba, ve prospěch veřejného rozpočtu

- Neúčelovost platby:
- Neekvivalentnost:
- Veřejný rozpočet:

Funkce daní

- Fiskální
- Alokační
- (Re)distribuční
- Stabilizační

Daňové principy

- Spravedlnosti
- Efektivnosti
- Pružnosti
- Administrativní jednoduchosti

Základní pojmy

- Daňový subjekt
 - Poplatník
 - Plátce daně

- Daňový objekt

Daňové sazby

- Progresivní
- Lineární
- Relativní

- Pevná
- Jednotná
- Diferencovaná

Členění daní

- Podle subjektu daně
- Podle objektu daně
- Podle způsobu placení
- Podle způsobu úhrady

Daňový systém ČR

1. Přímé daně

- Daně z příjmů:

a) Daň z příjmu fyzických osob

b) Daň z příjmu právnických osob

- **Daně majetkové:**

- a) Daň z nemovitosti
- b) Daň z nabytí nemovitosti (4% z ceny, nebo z 75% znaleckého posudku)
- c) Silniční daň
- d) Dědická daň - zrušena
- e) Darovací daň - zrušena

2. Nepřímé daně

- Všeobecné:

a) Daň z přidané hodnoty

- Spotřební daně:

- Cla

- Ostatní nepřímé daně

Správa daní

- Správci daně v ČR:
 - Ministerstvo financí
 - územní finanční orgány (finanční ředitelství, finanční úřady)
 - orgány obcí,
 - jiné orgány České republiky (např. celní úřady)

System sociálního zabezpečení v ČR

- Sociální událost
- Sociální politika
- SSZ
- Podpůrčí doba

- Vyměřovací základ (výpočtový)
- Nezaopatřené dítě

Sociální síť v ČR

= komplex nástrojů a opatření, které by měly dopomoci jedinci udržet si alespoň základní životní standard

= vyspělost společnosti se pozná podle toho, jak se dovede postarat o svoje nejpotřebnější

Životní minimum je minimální společensky uznaná hranice peněžních příjmů k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb.

Existenční minimum je minimální hranicí peněžních příjmů, která se považuje za nezbytnou k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb na úrovni umožňující přežití. Existenční minimum nelze použít u nezaopatřeného dítěte, u poživatele starobního důchodu, u osoby invalidní ve třetím stupni a u osoby starší 68 let.

Částky životního minima a existenčního minimumu

Životní minimum Částky v Kč za měsíc od 1. 1. 2012

Jednotlivec	3 410
První osoba v domácnosti	3 140
Druhá a další osoba v domácnosti, která není nezaopatřeným dítětem	2 830
Dítě do 6 let	1 740
Dítě od 6 do 15 let	2 140
Dítě od 15 do 26 let	2 450
Existenční minimum	2 200

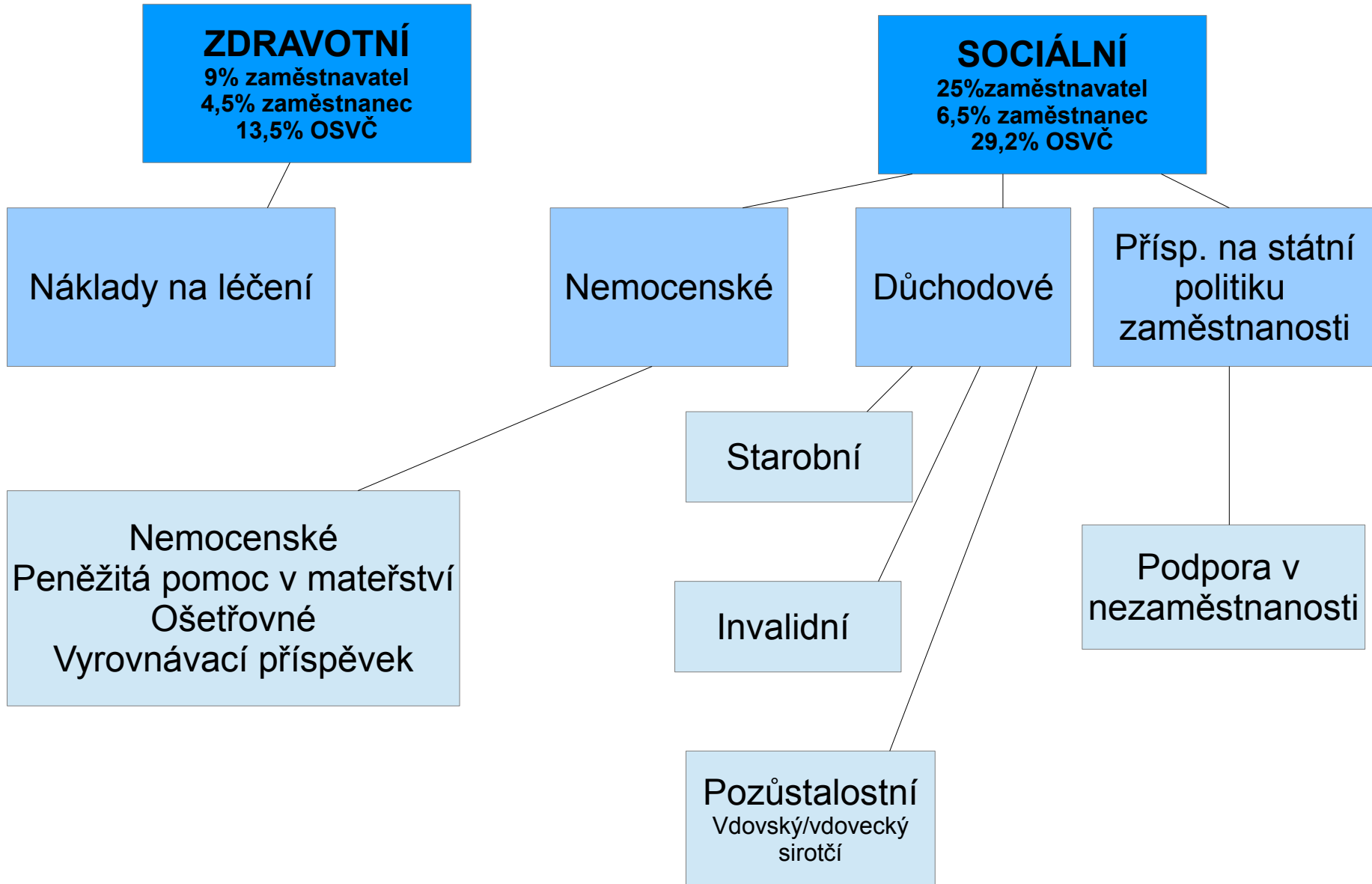
- **Hlavní oblasti sociálního zabezpečení**

Sociální pojištění — je spravedlivé, tzn. platím = můžu čerpat. Většina obyvatel přispívá ze svého příjmu, odvádí se státu, který přerozděluje a pomáhá těm, kteří si z různých důvodů nemohou zajistit základní potřeby vlastním příjmem

Sociální podpora — je solidární, tzn. podpora v zátěžových situacích. Finanční podpora osob, které se ocitly v tíživé životní situaci nebo hmotné nouzi.

Sociální pomoc — je poskytována lidem v nouzi a jejím cílem je pomoci v situacích, kdy nestačí předchozí dva pilíře.

• SOCIÁLNÍ POJIŠTĚNÍ

Nemocenské

Nárok:

- zaměstnanec nebo OSVČ, který je ošetřujícím lékařem uznán práce neschopným
- od 15. kalendářního dne trvání dočasné pracovní neschopnosti do konce dočasné pracovní neschopnosti, maximálně však 380 kalendářních dnů
- OSVČ - musí být účastna dobrovolného nemocenského pojištění OSVČ alespoň po dobu 3 měsíců bezprostředně předcházejících dni vzniku dočasné pracovní neschopnosti

Peněžité pomoci v mateřství

Nárok:

- v den, od něhož je dávka přiznávána, musí trvat účast na nemocenském pojištění nebo ochranná lhůta a v posledních dvou letech před tímto dnem musí trvat účast na nemocenském pojištění po dobu aspoň 270 dnů.
- U OSVČ je další podmínkou nároku na peněžitou pomoc v mateřství účast na nemocenském pojištění jako OSVČ po dobu aspoň 180 kalendářních dnů v posledním roce přede dnem počátku podpůrčí doby.
- Nástup na peněžitou pomoc v mateřství nastává dnem, který pojištěnka určí v období od počátku 8. do počátku 6. týdne před očekávaným dnem porodu.
- **Podpůrčí doba**
 - 28 týdnů (u pojištěnky, která porodila zároveň dvě nebo více dětí činí podpůrčí doba 37 týdnů).

Vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství

- **Nárok:**
 - zaměstnankyně, která byla z důvodu těhotenství, mateřství nebo kojení převedena na jinou práci a z tohoto důvodu dosahuje bez svého zavinění nižšího příjmu než před převedením.
- **Podpůrčí doba:**
 - Vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství se vyplácí od data převedení na jinou práci do doby nástupu na peněžitou pomoc v mateřství.

Výše dávek

- Výše nemocenského činí **60 %** denního vyměřovacího základu od 15. kalendářního dne trvání dočasné pracovní neschopnosti.
- Výše peněžité pomoci v mateřství činí **70 %** denního vyměřovacího základu.
- Výše ošetřovného činí **60 %** denního vyměřovacího základu.
- Výše vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství je stanovena ve výši rozdílu mezi denním vyměřovacím základem zjištěným ke dni převedení zaměstnankyně na jinou práci a průměrem jejích započitatelných příjmů připadajícím na jeden kalendářní den v jednotlivých kalendářních měsících po tomto převedení.

Důchodové pojištění

- Důchod se skládá ze dvou složek:
 - ze základní výměry (stanovené pevnou částkou stejnou pro všechny druhy důchodů bez ohledu na délku doby pojištění a výši výdělků) a
 - z procentní výměry
- Jsou-li současně splněny podmínky nároku na výplatu více důchodů téhož druhu nebo na výplatu starobního důchodu nebo invalidního důchodu, vyplácí se jen jeden důchod, a to vyšší.
- Jsou-li současně splněny podmínky nároku na výplatu starobního nebo invalidního důchodu a na výplatu vdovského důchodu nebo vdoveckého důchodu a nebo sirotčího důchodu, vyplácí se vyšší důchod v plné výši a z ostatních důchodů se vyplácí polovina procentní výměry, nestanoví-li zákon o důchodovém pojištění jinak.

Starobní důchod

- <http://www.mpsv.cz/cs/618>

Invalidní důchod

Nárok:

- Pojištěnec, který nedosáhl věku 65 let a stal se:
 - invalidním a získal potřebnou dobu pojištění, pokud nesplnil ke dni vzniku invalidity podmínky nároku na řádný starobní důchod, popřípadě, byl-li přiznán předčasný trvale krácený starobní důchod, pokud nedosáhl důchodového věku, nebo
 - invalidním následkem pracovního úrazu.

Potřebná doba pojištění činí u pojištěnce ve věku:

- do 20 let méně než jeden rok,
- od 20 let do 22 let jeden rok,
- od 22 let do 24 let dva roky,
- od 24 let do 26 let tři roky,
- od 26 let do 28 let čtyři roky a
- nad 28 let pět roků.

- **Výše:**

- 9 % průměrné mzdy (po příslušném zaokrouhlení).
- Výše procentní výměry invalidního důchodu činí za každý celý rok doby pojištění

0,5 % výpočtového základu měsíčně, jedná-li se o invalidní důchod pro invaliditu prvního stupně,

0,75 % výpočtového základu měsíčně, jedná-li se o invalidní důchod pro invaliditu druhého stupně,

1,5 % výpočtového základu měsíčně, jedná-li se o invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně.

Vdovský a vdovecký důchod

- Vdova/vdovec má nárok na vdovský/vdovecký důchod po zemřelém manželovi/manželce, který/á:
 - Byl/a poživitelem starobního nebo invalidního důchodu, nebo
 - Splnil/a ke dni smrti podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod nebo podmínky nároku na starobní důchod anebo zemřel/a následkem pracovního úrazu (nemoci z povolání).

Podpůrčí doba:

- po dobu jednoho roku od smrti manžela/manželky
- Delší dobu – pokud vdova/vdovec pečuje např. o nezaopatřené dítě

Výše:

- základní výměra - 9 % průměrné mzdy (po příslušném zaokrouhlení).
- 50 % procentní výměry starobního nebo invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně, na který měl nebo by měl nárok zemřelý v době smrti.

Sirotčí důchod

Nárok:

- Nezaopatřené dítě, zemře-li:

- rodič (osvojitel), nebo

- osoba, která převzala dítě do péče nahrazující péči rodičů, a dítě na ni bylo v době její smrti odkázáno výživou, kterou nemohli ze závažných důvodů zajistit jeho rodiče

Podpůrčí doba:

- Nárok na sirotčí důchod zaniká osvojením. Dojde-li ke zrušení osvojení, vznikne nárok na sirotčí důchod znovu.

Výše:

- 9 % průměrné mzdy (po příslušném zaokrouhlení); v případě oboustranného sirotka náležití základní výměra pouze jednou.
- 40 % procentní výměry důchodu, na který měl nebo by měl nárok zemřelý v době smrti.

Podpora v nezaměstnanosti

- Jaké podmínky je třeba splnit?
- Pokud jste vykonávali alespoň 12 měsíců v rozhodném období zaměstnání nebo jinou výdělečnou činnost, která zakládá povinnost odvádět pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, přičemž rozhodným obdobím se pro posuzování nároku na podporu v nezaměstnanosti rozumí poslední 2 roky,
- o poskytnutí podpory v nezaměstnanosti musíte požádat příslušný úřad práce, kde jste vedeni v evidenci uchazečů o zaměstnání,
- ke dni, k němuž má být podpora v nezaměstnanosti přiznána, nesmíte být poživatelem starobního nebo plného invalidního důchodu.

- Do předchozího zaměstnání se započítává i náhradní doba zaměstnání, tj. doba:
- přípravy osoby se zdravotním postižením k práci,
- pobírání plného invalidního důchodu,
- osobní péče o dítě do 4 let věku,
- osobní péče o osobu, která se podle zvláštních právních předpisů považuje za osobu závislou na pomoci jiné osoby ve stupni II – středně těžká závislost, ve stupni III – těžká závislost, nebo ve stupni IV – úplná závislost, pokud s uchazečem o zaměstnání trvale žije a společně hradí náklady na své potřeby (tyto podmínky se nevyžadují, jde-li o osobu, která se pro účely důchodového pojištění považuje za osobu blízkou),
- výkonu dlouhodobé dobrovolnické služby v rozsahu překračujícím v průměru alespoň 20 hodin v kalendářním týdnu na základě smlouvy dobrovolníka s vysílající organizací, která má akreditaci MV ČR,

- **Výše podpory:**

- V prvních dvou měsících podpůrčí doby - 65 %,
- další dva měsíce podpůrčí doby 50 %,
- po zbývající podpůrčí dobu 45 % průměrného měsíčního čistého výdělku, který byl zjištěn v posledním ukončeném zaměstnání v rozhodném období, nebo z posledního vyměřovacího základu v rozhodném období přepočteného na 1 kalendářní měsíc, vykonávali jste naposledy samostatnou výdělečnou činnost.

- Délka podpory:
- do 50 let věku 5 měsíců,
- nad 50 let a do 55 let věku 8 měsíců,
- nad 55 let věku 11 měsíců.

• Kdo nemá nárok na podporu:

- pokud byl v posledních 6 měsících před zařazením do evidence uchazečů o zaměstnání zaměstnavatelem skončen pracovně-právní vztah z důvodu porušení povinností vyplývajících z právních předpisů vztahujících se k jím vykonávané práci zvláště hrubým způsobem (platí i v případě skončení jiného pracovního vztahu z obdobného důvod),
- Uchazeči vznikl nárok na výsluhový příspěvek podle zvláštních právních předpisů, a tento příspěvek je vyšší než podpora v nezaměstnanosti, která by mu náležela. Pokud je výsluhový příspěvek nebo příspěvek za službu nižší, náleží podpora v nezaměstnanosti ve výši odpovídající rozdílu mezi podporou v nezaměstnanosti a příspěvkem.
- Uchazeči o zaměstnání se podpora v nezaměstnanosti neposkytuje také po dobu:
 - pobírání starobního důchodu,
 - pobírání nemocenských dávek,
 - pobírání podpory při rekvalifikaci,
 - po dobu výkonu vazby.
- Dále se podpora v nezaměstnanosti neposkytuje do ciziny, pokud vyhlášená mezinárodní smlouva, k jejíž ratifikaci dal Parlament České republiky souhlas a již je Česká republika vázána, nestanoví jinak.

• SOCIÁLNÍ PODPORA

**Přídavek
na dítě**

**Rodičovský
příspěvek**

**Příspěvek na
bydlení**

Porodné

Pohřebné

220.000 do
4 let max.

30% příjmů rodiny nestačí
Na pokrytí nákladů na bydlení

Nárok má osoba, která
vypravila pohřeb
nezaopatřenému dítěti,
nebo osobě, která byla rodičem
nezaopatřeného dítěte
5.000 Kč
(podmínka trvalý pobyt v ČR)

Do 6 let – 500
6 – 15 let 610
15 – 26 let 700

Nárok má rodina s příjmem
do 2,4 násobku ŽM

Pro rodiny s nízkými příjmy, tj.
příjmy za předcházející kal. čtvrtletí $< 2,7 \times \text{ŽM}$
13 000 Kč/1 dítě, 19 500 Kč/dvě a více
(v r. 2015 i pro druhý porod, pak 10.000 Kč)

• SOCIÁLNÍ POMOC

Pomoc v hmotné nouzi – nárazové životní situace

Příspěvek na živobytí

Nárok na příspěvek na živobytí vzniká osobě či rodině, pokud po odečtení přiměřených nákladů na bydlení nedosahuje příjem této osoby či rodiny částky živobytí.

Doplatek na bydlení

Řeší nedostatek příjmu k uhrazení nákladů na bydlení tam, kde nestačí vlastní příjmy osoby či rodiny včetně příspěvku na bydlení ze systému státní sociální podpory

Mimořádná okamžitá pomoc

• **Mimořádná okamžitá pomoc**

- Je poskytována osobám, které se ocitnou v situacích, které je nutno bezodkladně řešit. Zákon stanoví šest takových situací:
- 1. Nejsou plněny podmínky pro poskytnutí opakovaných dávek, ale v případě neposkytnutí pomoci osobě hrozí vážná újma na zdraví. Dávku lze poskytnout v částce, která doplní příjem osoby do výše existenčního minima (v případě nezaopatřeného dítěte do životního minima).
- 2. Postižení vážnou mimořádnou událostí (živelní pohroma, větrná pohroma, ekologická havárie, požár apod.) Dávku lze poskytnout až do výše 15násobku částky životního minima jednotlivce, tj. až do výše 51 150 Kč.
- 3. Nedostatek prostředků k úhradě jednorázového výdaje spojeného např. se zaplacením poplatku za vystavení duplikátů osobních dokladů nebo v případě ztráty peněžních prostředků. Dávku lze poskytnout až do výše tohoto jednorázového výdaje.
- 4. Nedostatek prostředků k nákupu nebo opravě předmětů dlouhodobé potřeby. Dávku lze poskytnout až do výše těchto výdajů, maximálně však v průběhu kalendářního roku do výše 10násobku částky životního minima jednotlivce, tj. až do částky 34 100 Kč.
- 5. Nedostatek prostředků k uhrazení odůvodněných nákladů vznikajících v souvislosti se vzděláním nebo se zájmovou činností nezaopatřených dětí a na zajištění nezbytných činností souvisejících se sociálně-právní ochranou dětí. Dávku lze poskytnout až do výše těchto výdajů, maximálně však v průběhu kalendářního roku do výše 10násobku částky životního minima jednotlivce, tj. až do částky 34 100 Kč.
- 6. Ohrožení sociálním vyloučením. Jde např. o situace osob vracejících se z vězení, z dětského domova a z pěstounské péče po dosažení zletilosti nebo po ukončení léčby chorobných závislostí. Dávku lze poskytnout až do výše 1000 Kč. V průběhu roku může být poskytnuta opakovaně, součet však nesmí překročit 4násobek částky životního minima jednotlivce, tj. maximálně částku 13 640 Kč.